

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Høringsnotat - forslag til forskriftsbestemmelse til hvitvaskingsloven

DATO:
04.07.2019

FORFATTERANSVARLIG:
HEIDI AUGESTAD OPSAHL

SEKSJON/AVDELING:
HVITBET/BAFO

Innhold

1	Innledning	3
2	Egnethetskrav for tilbydere av vekslings- og oppbevaringstjenester av virtuell valuta	3
2.1	Gjeldende rett og bakgrunn	3
2.2	EØS-rett	4
2.3	Finanstilsynets vurderinger	4
3	Økonomiske og administrative konsekvenser	6

1 Innledning

Stortinget vedtok ny hvitvaskingslov (heretter kalt hvitvaskingsloven) 22. mai 2018. Loven trådte i kraft 15. oktober 2018. Ny hvitvaskingsforskrift trådte i kraft samme dato.

Finansdepartementet har i brev datert 11. juni 2019 bedt Finanstilsynet utarbeide utfyllende bestemmelser i hvitvaskingsforskriften, herunder implementering av EUs hvitvaskingsdirektivs bestemmelse om egnethetskrav for tilbydere av vekslings- og oppbevaringstjenester av virtuell valuta. Finanstilsynet anser at det er behov for en rask implementering av denne direktivforpliktelsen for å motvirke at personer som ikke er egnet for å tilby slike tjenester (herunder kriminelle) får etablert seg som tilsynelatende legitime aktører, underlagt Finanstilsynets tilsyn. Finanstilsynet foreslår derfor å forsere gjennomføringen av denne bestemte forpliktelsen særskilt.

2 Egnethetskrav for tilbydere av vekslings- og oppbevaringstjenester av virtuell valuta

2.1 Gjeldende rett og bakgrunn

Tilbydere av vekslings- og oppbevaringstjenester ble underlagt hvitvaskingsloven 15. oktober 2019, jf. hvitvaskingsloven § 4 femte ledd og hvitvaskingsforskriften § 1-3. Dette var en delvis implementering av femte hvitvaskingsdirektivs bestemmelser om anvendelsen for tjenestetilbydere av virtuell valuta. Ved revidering av hvitvaskingsdirektivet ble øvrige direktivforpliktelser gjort gjeldende for denne gruppen, herunder hvitvaskingsdirektivet artikkel 47 annet ledd om egnethetskrav til tilbydere av valutavekslere.

De fleste foretak og personer som er underlagt Finanstilsynets tilsyn er også underlagt krav om egnethet. Disse kravene er stort sett hjemlet i den sektorspesifikke lovgivningen. Tilbydere av vekslings- og oppbevaringstjenester av virtuell valuta er ikke underlagt annet sektorspesifikt regelverk.

Den eneste gruppen rapporteringspliktige som er underlagt krav om egnethet etter hvitvaskingsloven er tilbydere av virksomhetstjenester, jf. hvitvaskingsloven § 42, andre til fjerde ledd. Disse lyder som følger:

"(2) Autorisasjon skal ikke gis til fysiske personer som anses uegnet fordi vedkommende er dømt for straffbart forhold, og det straffbare forholdet gir grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på en forsvarlig måte, eller i stilling eller ved utøvelsen av andre verv har utvist en slik adferd at det er grunn til å anta at vedkommende ikke vil kunne ivareta stillingen eller vervet på en forsvarlig måte.

(3) For juridiske personer som søker om autorisasjon til å tilby virksomhetstjenester, gjelder tilsvarende krav til egnethet som nevnt i annet ledd, for reelle rettighetshavere, styremedlemmer, daglig leder og andre personer i den faktiske ledelsen av virksomheten. Ved endringer i posisjoner som nevnt i første punktum, skal det gis skriftlig melding til Finanstilsynet.

(4) Ved søknad om autorisasjon og melding om endring av stilling, verv eller funksjon etter tredje ledd annet punktum skal det legges frem ordinær politiattest etter politiregisterloven § 40."

Bestemmelsen er en implementering av fjerde hvitvaskingsdirektiv artikkel 47, som etter femte hvitvaskingsdirektiv også er gjort gjeldende for tilbydere av vekslings- og oppbevaringstjenester av virtuell valuta. Hvitvaskingsloven § 42 er bygget på bestemmelsene om egnethetsvurdering i finansforetaksloven § 3-5 første ledd bokstav a og b.¹ Etter forarbeidene er det to alternative grunnlag for å anse en person for uegnet, med samme grunnvilkår: Det er grunn til å anta at personen ikke vil ivareta stillingen eller vervet på en forsvarlig måte, enten på grunn av straffedom eller utvist adferd i annen stilling eller annet verv.

2.2 EØS-rett

EU vedtok 15. mai 2018 et endringsdirektiv til det fjerde hvitvaskingsdirektivet. Etter endringsdirektivet skal vekslings- og oppbevaringstjenester av virtuell valuta omfattes av hvitvaskingsregelverkets plikter. Endringsdirektivet stiller også krav til at medlemsstatene skal sørge for en registreringsordning. Forpliktelsene etter fjerde hvitvaskingsdirektiv ble dermed også gjort gjeldende for den nye gruppen rapporteringspliktige, herunder artikkel 47.

Bestemmelsen lyder som følger:

"1.Member States shall provide that currency exchange and cheque cashing offices and trust or company service providers be licensed or registered and providers of gambling services be regulated.

2.Member States shall require competent authorities to ensure that the persons who hold a management function in the entities referred to in paragraph 1, or are the beneficial owners of such entities, are fit and proper persons.

3.With respect to the obliged entities referred to in point (3)(a), (b) and (d) of Article 2(1), Member States shall ensure that competent authorities take the necessary measures to prevent criminals convicted in relevant areas or their associates from holding a management function in or being the beneficial owners of those obliged entities."

2.3 Finanstilsynets vurderinger

Finanstilsynet har mottatt en rekke registreringsanmodninger fra enkeltpersoner og foretak som ønsker å tilby vekslings- og oppbevaringstjenester. Pr. 1. juli 2019 er seks foretak registrert. Det er flere tilbydere av slike tjenester i markedet enn de som har søkt eller er registrert. Det er en nærliggende fare for at personer som er dømt for straffbare handlinger, eller som på annen måte uegnet til å tilby slike tjenester, søker å registrere seg som tilbydere. Finanstilsynet foreslår derfor en rask implementering av hvitvaskingsdirektivets artikkel 47 om krav om egnethet.

¹ Jf. Prop 40 L (2017-2018) merknad til § 42, jf. Prop. 76 L (2016-2017), punkt 3.3.5.2

Ettersom hvitvaskingsloven allerede har gjennomført direktivets artikkel 47 for tilbydere av virksomhetstjenester, viser Finanstilsynet til Finansdepartementets vurderinger av denne gjennomføringen.² Direktivforpliktelsen tilsier at tilbyderne av vekslings- og oppbevaringstjenester av virtuell valuta skal reguleres på tilsvarende måte.

Den alternative løsningen til det ovennevnte, vil være å fremme lovendringer som underlegger vekslings- og oppbevaringstjenester av virtuell valuta like krav som de som fremgår av finansforetaksloven § 3-5, enten ved endringer i finansforetaksloven eller hvitvaskingsloven. Egnethetsbestemmelsen i finansforetaksloven er noe annerledes utformet, og i substans stiller den noe høyere krav enn hvitvaskingslovens § 42 (2) til (4), ved at den også oppstiller krav om "(...) *nødvendige kvalifikasjoner og yrkeserfaring til å utøve stillingen* (...)", jf. § 3-5 (1) a). Finanstilsynet vil ikke tilråde denne løsningen, hovedsakelig fordi det synes regeltekniske å være unødig komplisert, og at det ytterligere kravet i finansforetaksloven ikke synes godt begrunnet å innføre for en sektor som for øyeblikket kun er regulert for anti-hvitvaskingsformål. Et slikt ytterligere krav vil også være vanskelig å imøtekomme, da bransjen er såpass ny at det i liten grad er mulig å dokumentere kvalifikasjoner og yrkeserfaring i form av utdanning og arbeidserfaring fra allerede registrerte aktører.

Finanstilsynet foreslår følgelig at nye krav til egnethet implementeres ved endring i hvitvaskingsforskriften § 1-3, med hjemmel i hvitvaskingsloven § 4 femte ledd. Det foreslås at implementeringen skjer ved et nytt femte ledd i hvitvaskingsforskriftens § 1-3 (utkast til nytt ledd i understreket tekst):

§ 1-3. Hvitvaskingslovens anvendelse for virtuell valuta

(1) Tilbydere av vekslingsstjenester mellom virtuell valuta og offisiell valuta er rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven. Tilsvarende gjelder oppbevaringstjenester for virtuell valuta.

(2) Med virtuell valuta menes et digitalt uttrykk for verdi, som ikke er utstedt av en sentralbank eller offentlig myndighet, som ikke nødvendigvis er knyttet til en offisiell valuta, og som ikke har rettslig status som valuta eller penger, men som aksepteres som betalingsmiddel, og som kan overføres, lagres eller handles elektronisk.

(3) Med oppbevaringstjenester for virtuell valuta menes oppbevaring av private kryptografiske nøkler på vegne av kundene, for å overføre, lagre eller handle virtuell valuta.

(4) Finanstilsynet fører tilsyn med at tilbydere av vekslings- og oppbevaringstjenester som nevnt i første ledd, overholder hvitvaskingsloven. Tilbydere av vekslings- og oppbevaringstjenester som nevnt i første ledd, skal være registrert hos Finanstilsynet. Følgende opplysninger skal registreres om tilbyderen:

a) navn

b) organisasjonsform og organisasjonsnummer

c) forretningsadresse

^{2 2} Jf. Prop 40 L (2017-2018) merknad til § 42, jf. Prop. 76 L (2016-2017), punkt 3.3.5.2

d) tjeneste som tilbys

e) navn, bostedsadresse og fødsels- eller D-nummer til

1. daglig leder eller personer i tilsvarende stilling

2. styremedlemmer eller personer i tilsvarende stilling

3. eventuelle andre kontaktpersoner

(5) Hvitvaskingsloven § 42 andre til fjerde ledd gjelder tilsvarende for tilbydere av vekslings- og oppbevaringstjenester av virtuell valuta.

(6) Dersom vilkårene for registrering ikke lenger er oppfylt, kan Finanstilsynet tilbakekalle registreringen.

De byrder bransjen pålegges gjennom forslaget anses som rimelige og proporsjonale. De samme årsakene til at andre som er rapporteringspliktige etter hvitvaskingsregelverket er underlagt egnethetskrav, anses gjeldende også for vekslings- og oppbevaringstjenester av virtuell valuta. Ettersom endringen er implementering av en direktivforpliktelse, anses det ikke behov for ytterligere forholdsmessighetsvurderinger.

3 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget til forskrift utvider anvendelsesområdet for hvitvaskingsloven ved at tilbydere av vekslings- og oppbevaringstjenester av virtuell valuta underlegges krav til egnethet. Forslaget antas også å ha minimale konsekvenser for tilsynsenhetene. Forskriftsbestemmelsen fører til at søkere må innhente politiattest, samt at det må redegjøres for de aktuelle personers egnethet.

Forslaget antas å ha ikke-vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for politi- og tilsynsmyndigheter, og vil i enkelte tilfeller kunne lette Finanstilsynets saksbehandling av registreringsanmodninger.

